

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2019-2022

1. Podstawowe informacje o przedmiocie/module

Nazwa przedmiotu/ modułu	EMISJA GŁOSU Z ORTOFONIA
Kod przedmiotu/ modułu*	PS 25
Wydział (nazwa jednostki prowadzącej kierunek)	Kolegium Nauk Humanistycznych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Kierunek studiów	polonistyka stosowana
Poziom kształcenia	studia pierwszego stopnia (licencjackie)
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	studia stacjonarne
Rok i semestr studiów	rok II, semestr 3
Rodzaj przedmiotu	ćwiczenia audytoryjne
Język wykładowy	język polski
Koordynator	Dr hab. prof. UR Agnieszka Myszka
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr hab. prof. UR Agnieszka Myszka Dr Małgorzata Kułakowska

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt ECTS
4		15							1

1.2. Sposób realizacji zajęć

☒ zajęcia w formie tradycyjnej

☒ zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu /modułu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

zaliczenie z oceną

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Zdany egzamin z gramatyki praktycznej języka polskiego z elementami kultury języka (cz. 1);
Wiedza z zakresu kultury języka na poziomie szkoły średniej

3. CELE, EFEKTY KSZTAŁCENIA, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu/modułu

C1	zaznajomienie studentów z podstawami wiedzy z zakresu emisji głosu
C2	wdrażanie studentów do opanowania umiejętności świadomego posługiwania się głosem, wyrazistą i donośną mową, właściwą intonacją i tempem mówienia
C3	zapoznanie słuchaczy z najczęstszymi problemami związanymi z wymową i fonacją oraz nauczanie technik pozwalających korygować błędną fonację (higiena głosu)
C4	zapoznanie studentów z zasadami wzorcowej wymowy polskiej

3.2 Efekty kształcenia dla przedmiotu/ modułu (wypełnia koordynator)

EK (efekt kształce- nia)	Treść efektu kształcenia zdefiniowanego dla przedmiotu (modu- łu)	Odniesienie do efektów kierun- kowych (KEK)
EK_01	Student/ka wie, jakie zachowania i działania wpływają stymulująco na utrzymanie sprawności aparatu oddechowego i artykulacyjnego i na jego ochronę, zna mechanizm działania, zalety i skutki uboczne zabiegów terapeutycznych stosowanych w chorobach głosu	K_Wo2
EK_02	Student/ka krytycznie ocenia poziom językowy i artystyczny wypowiedzi, a w szczególności dostrzega i koryguje własne braki;	K_Wo3
EK_03	Student/ka stosuje prawidłową technikę oddychania przy mówieniu, ma prawidłową postawę, sprawnie wykonuje ćwiczenia oddechowe, fonacyjne i ćwiczenia usprawniające motorykę narządów artykulacyjnych; pracuje nad doskonaleniem własnej wymowy	K_Uo7
EK_04	Student/ka rozumie, że język i wymowa to narzędzie pracy i umie o nie dbać i je doskonalić, ma świadomość znaczenia poprawnej formy komunikacji dla jej powodzenia	K_Ko2

3.3 Treści programowe (wypełnia koordynator)

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
<i>Nie dotyczy</i>

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
1. Podstawowa terminologia z zakresu emisji głosu i ortofonii: czym jest emisja? Emisja głosu jako dział techniki mówienia. Przedmiot i metody badania emisji głosu. Czym jest ortofonia? Mowa a słuch fizyczny, muzyczny i fonematyczny. Podstawowa literatura

przedmiotu.
2. Anatomiczne podstawy procesu komunikatywnego. Wpływ czynników biologicznych i środowiskowych na kształtowanie się głosu. Teorie powstawania dźwięków mowy.
3. Choroby głosu. Profilaktyka i higiena głosu.
4. Rola oddechu w prawidłowym wytwarzaniu dźwięków mowy. Rodzaje oddechu, cechy oddechu fizjologicznego i fonacyjnego. Znaczenie oddychania dla emisji głosu. Ćwiczenia ustawienia ciała. Oddech statyczny i dynamiczny.
5. Techniki oddychania. Podparcie oddechowe. Rola samogłosek w wypowiedzi; ćwiczenia prawidłowej artykulacji samogłosek ustnych.
6. Nastawienia głosowe; atakowanie dźwięków. Tempo mowy – jak określić własne tempo mowy i jak je korygować. Rodzaje nie płynności mowy. Kiedy nie płynność przeszkadza w odbiorze wypowiedzi. Ćwiczenia na wydłużanie fazy wydechowej.
7. Ćwiczenia usprawniające motorykę narządów mowy. Dykcja. Prawidłowa wymowa samogłosek i spółgłosek.
8. Ćwiczenia artykulacyjne: trudne zbitki spółgłoskowe, poprawność wymowy grup spółgłoskowych (upraszczanie i wzbogacanie grup spółgłoskowych, problematyczne zakończenia wyrazów, geminaty; wymowa zdań – „łamańców językowych”
9. Rezonatory. Rola komór rezonacyjnych. Rejestr piersiowy i głowowy. Samogłoski nosowe – zasady prawidłowej artykulacji; norma wzorcowa a potoczna; błędne artykulacje samogłosek nosowych; ćwiczenia w wymawianiu samogłosek nosowych w różnych pozycjach (w śródgłosie przed spółgłoskami szczelinowymi, zwartymi i zwarto-szczelinowymi oraz w wygłosie)
10. Akcent wyrazowy i akcent zdaniowy Jak mówimy? Jak nas słyszą? – Wzorcowe odczytywanie tekstów naukowych i użytkowych (praca z kamerą i dyktafonem).
11. Ćwiczenia wyrazistości mowy. Plastyczność mowy a intonacja. Językowe środki ekspresji a kultura wypowiedzi.
12. Intonacja – kadencja i antykadencja, Przełomki intonacyjne – ćwiczenia
13. Techniki wspomagające prawidłową emisję, np. technika Alexandra, metoda Strielnikowej itp.
14. Głośne czytanie – ćwiczenia; kryteria segmentacji tekstu

3.4 Metody dydaktyczne

- prezentacje multimedialne,
- metody poglądowe (prezentacja schematów, modeli anatomicznych, slajdów),
- pogadanka,
- ćwiczenia praktyczne indywidualne i w grupach,
- praca z komputerem (programy multimedialne do ćwiczeń ortofonicznych),
- praca z tekstem audiowizualnym – analiza, dyskusja problemowa;

*Zajęcia odbywają się z użyciem środków audiowizualnych (rzutnik multimedialny, komputer, kamera video, dyktafon, programy komputerowe do korekcji wad wymowy i ćwiczeń ortofonicznych).

Np.: Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, metody kształcenia na odległość

Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny), praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja), gry dydaktyczne, metody kształcenia na odległość

Laboratorium: wykonywanie doświadczeń, projektowanie doświadczeń

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów kształcenia

Symbol efektu	Metody oceny efektów kształcenia (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	ocena prac domowych, ocena wystąpień (referatów, prezentacji)	Ćwiczenia
EK_02	ocena prac domowych, ocena wystąpień (referatów, prezentacji); ocena wypowiedzi na zajęciach, w trakcie konsultacji i w czasie dyskusji;	Ćwiczenia
EK_03	Ocena bieżąca indywidualnych wystąpień studentów (referatów, prezentacji, głosów w dyskusji), ocena poprawności wykonywania ćwiczeń	Ćwiczenia
EK_04	Obserwacja ciągła w czasie zajęć i konsultacji	Ćwiczenia

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Na ocenę składają się następujące elementy:

- obecność na zajęciach i aktywne w nich uczestniczenie (dopuszcza się jedną nieusprawiedliwioną nieobecność)
- zapoznavanie się z literaturą i wykonywanie ćwiczeń zadanych do domu – w ramach przygotowywania do zajęć
- zaliczenie ćwiczeń wydłużania fazy wydechowej
- zaliczenie głośnego czytania lub wygłaszania tekstu (referaty, prezentacje)*

*nie jest wymagane na ocenę dostateczną

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające planu z studiów	15
Inne z udziałem nauczyciela (udział w konsultacjach, egzaminie)	2
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	12
SUMA GODZIN	29
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	1

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU/ MODUŁU

wymiar godzinowy	nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

- Tarasiewicz B., 2003, *Mówię i śpiewam świadomie. Podręcznik do nauki emisji głosu*, Kraków.
- Toczyńska B., 1998, *Elementarne ćwiczenia dykcji*, Gdańsk.
- Dunaj B., 2006, *Zasady poprawnej wymowy polskiej*, „Język Polski” LXXXVI, s. 3-15.
- Myszk A., 2014, *Ortofonia*, [w:] *Kultura mówienia dawniej i dziś. Propozycje, scenariusze, ćwiczenia*, red. M. Kułakowska, A. Myszk, Rzeszów 2014, s. 33-57.

Literatura uzupełniająca:

- Adamiszyn Z., Walencik-Topiło A., 2003, *Logopedia artystyczna*, [w:] *Logopedia. Pytania i odpowiedzi. Podręcznik akademicki*, t. II: *Zaburzenia komunikacji językowej u dzieci i osób dorosłych*, red. T. Gałkowski, G. Jastrzębowska, Opole.
- Bednarek J. D., 2003, *Ćwiczenia wyrazistości mowy*, Bydgoszcz.
- Cegiela A., 1996, *Norma wzorcowa i norma użytkowa komunikacji we współczesnej polszczyźnie*, [w:] *O zagrożeniach i bogactwie polszczyzny*, red. J. Miodek, Wrocław.
- Dłuska M., *Prozodia języka polskiego*, Warszawa.
- Doroszewski W., Wieczorkiewicz B., 1947, *Zasady poprawnej wymowy polskiej*, Warszawa.
- Dunaj B., 2004, *Zagadnienia poprawności językowej*, 1. Wymowa połączeń ai, ei, ii, oi, ói, ui, yi, „Język Polski” LXXXIV, z.3, s.206-209.
- Dunaj B., 2003, *Zagadnienia poprawności językowej*, 1. Wymowa samogłosek nosowych, „Język Polski” LXXXIII, z.2, s.125-126.
- Karaś M., Madejowa M., 1977, *Słownik wymowy polskiej*, PWN, Warszawa.
- Klajman S. (red.), 1975, *Zarys higieny głosu*, Gdańsk.
- Kotlarczyk M., 1961, *Podstawy sztuki żywego słowa*, Warszawa.
- Kram J., 1988, *Zarys kultury żywego słowa*, Warszawa.
- Lemmermann H., 1999, *Komunikacja werbalna. Szkoła retoryki*, Wrocław.
- Lubaś W., Urbańczyk S., 1990, *Podręczny słownik poprawnej wymowy polskiej*, Warszawa.
- Lunden B., Rosell L., 2003, *Techniki prezentacji. O sztuce przemawiania, angażowania i przekonywania*, Gdańsk.
- Maksymowicz K., 2003, *Zestawy ćwiczeń dykcyjnych*, [w:] *Logopedia. Pytania i odpowiedzi. Podręcznik akademicki*, t. II: *Zaburzenia komunikacji językowej u dzieci i osób dorosłych*, red. T. Gałkowski, G. Jastrzębowska, Opole.
- Meissner Cz., 1963, *ABC recytatora*, Warszawa.
- Meissner Cz., 1993, *Książeczka o sztuce recytacji i sztuce mówienia*, Katowice.
- Mikuta M., 2001, *Kultura żywego słowa*, Częstochowa.
- Mitrynowicz-Modrzejewska M., 1963, *Fizjologia i patologia głosu, słuchu i mowy*, Kraków.
- Myszk A., 2014, „Prezenterzy powinni być samą doskonałością”. Wymowa staranna współczesnych dwudziestolatków – rekonesans badawczy, [w:] *Kultura mówienia dawniej i dziś*, red. M. Kułakowska, A. Myszk, Rzeszów 2014, s. 190-204.
- Myszk A., 2014, *Wymowa grup spółgłoskowych – znajomość normy a realizacja (badania sondażowe)*, [w:] *Głos – język – komunikacja*, red. A. Myszk, Rzeszów, s. 97-110.
- Oczkoś M., 1999, *Abecadło mówienia*, Warszawa.
- Pawłowski Z., 2005, *Foniatryczna diagnostyka wykonawstwa emisji głosu śpiewaczego i mówionego*, Kraków
- Płusajska-Otto A., 2017, *Podręcznik pracy głosem. Ćwiczenia i wskazówki dla osób występujących*

publicznie, Łódź.

- Podracki J., 1994, *Nowości w polskich normach akcentowania*, „Polonistyka”, z.5, s. 261-261.
- *Prawidła poprawnej wymowy polskiej*, 1995, oprac. Z. Klemensiewicz, uzup. S. Urbańczyk, Kraków.
- Świdziński M., 1988, *Dzisiejsza wymowa sceniczna*, Warszawa.
- Toczyska B., 2006, *Sarabanda w chaszcach. Ćwiczenia samogłosek*, Gdańsk.
- Toczyska B., 2007, *Głośno i wyraźnie. 9 lekcji dobrego mówienia.*, Gdańsk
- Toczyska B., 2009, *Ruch w głosie. Ćwiczenia nie tylko dla dziennikarzy*, Gdańsk.
- Toczyska B., 2009, *Łamańce z dedykacją czyli makaka ma Kama*, Gdańsk.
- Walczak-Deleżyńska M., 2001, *Aby język giętki?*, Wrocław.
- Weller S., 2006, *Oddech, który leczy*, Gdańsk.
- Wieczorkiewicz B., 1977, *Sztuka mówienia*, Warszawa.
- Wierzchowska B., 1971, *Wymowa polska*, Warszawa.
- Zalesska-Kręcicka M., 1993, *Przewlekłe zaburzenia głosu*, Wrocław.
- Zalesska-Kręcicka M., Kręcicki T., Wierzbicka E., 2004, *Głos i jego zaburzenia: zagadnienia higieny i emisji głosu*, Wrocław.